

Saša Rodić

INDIVIDUALIZIRANOM NASTAVOM USUSRET INDIVIDUALIZACIJI RADA U TJELESNOJ I ZDRAVSTVENOJ KULTURI

1. UVOD

Ostvarivanje cilja i zadaća Tjelesne i zdravstvene kulture, odnosno krajnji uspjeh u radu ovisi o brojnim čimbenicima, među kojima nastavniku pripada posebno važna uloga. Naime, propisani nastavni plan i program određuje broj sati nastave Tjelesne i zdravstvene kulture i sadržaje, a nastavnik je taj koji odlučuje uz pomoć kojih metodičkih organizacijskih oblika rada će to realizirati. To znači da prije svega od nastavnika ovisi kako će iskoristiti raspoložive materijalne uvjete rada, kako će planirati i programirati svoj rad, kada će provoditi praćenje i provjeravanje ili, jednom riječju kakve će rezultate postići u radu. Dakako, pri tome mislimo na nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture u širem, odnosno sat Tjelesne i zdravstvene kulture u užem smislu.

2. MOGUĆI OBLICI PROVOĐENJA INDIVIDUALIZIRANOG RADA

Iako smo svjesni da se samo putem nastave, odnosno sata Tjelesne i zdravstvene kulture ne mogu ostvariti svi ciljevi i zadaće ovoga predmeta, ipak smo se odlučili za problematiziranje individualiziranog rada upravo kroz nastavu, odnosno putem sata Tjelesne i zdravstvene kulture, jer je to osnovni organizacijski oblik rada. Takav status sata proizlazi iz njegove tematske, organizacijske i vremenske zastupljenosti u nastavnom planu i programu, a s druge strane iz odnosa na relaciji nastavnik-učenik i obratno. (Findak, 1992., Prskalo, Babin, 2009.). To je vrlo važno, između ostalog, zato što se sat Tjelesne i zdravstvene kulture oslanja na tjelesnu aktivnost učenika. Naime, dok se u ostalim područjima nastavnog rada, odnosno u ostalim predmetima, učenici aktiviraju intelektualno i emocionalno, u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi je pored toga prisutno i fiziološko opterećenje. (Findak, 2003.).

I drugo, i pored toga što sat Tjelesne i zdravstvene kulture predstavlja organsku cjelinu, ipak ćemo se u osvrtu na traženje putova do primjene mogućih oblika individualiziranog rada zadržati na glavnom „A” dijelu sata. Razlog tome je ne samo taj što glavni „A” dio sata najduže traje, nego zato što su upravo u tom dijelu sata najveće mogućnosti za provođenje individualiziranog rada. (Prskalo, Babin, 2009.).

Smatramo, da se jedno od rješenja za uspješniju primjenu individualiziranog oblika rada u postojećim uvjetima, a na taj način i efikasniju primjenu individualizacije u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture, nalazi u njegovoj aktivnijoj primjeni u grupnim oblicima rada. Tako npr. aktivnije provođenje odjelnog oblika rada s dopunskim vježbama pruža mogućnost i učenicima i nastavnicima da predviđeno vrijeme trajanja sata, različita sredstva, sprave i pomagala, prostor za vježbanje i drugo, iskoriste bolje nego ako se nastava provodi samo uz pomoć pojedinog jednostavnijeg metodičkog organizacijskog oblika rada. Ili još konkretnije, uz pomoć dopunskih vježbi osigurava se: provođenje raznovrsnije nastave, veća aktivnost učenika, bolji uvid u rad svakog pojedinog učenika, efikasnije provođenje mjera sigurnosti, postizanje adekvatnijeg opterećenja na satu i konačno efikasniji rad i u slabijim materijalnim uvjetima rada.

Dalje, primjena odjelnog oblika rada s dopunskim vježbama u srazu s bilo kojim jednostavnijim metodičkim oblikom rada pruža puno veće mogućnosti odgojnog djelovanja. S obzirom na to da sat tjelesne i zdravstvene kulture predstavlja radno mjesto učenika i nastavnika, da nastavnik ne može biti istodobno na više mjesta, aktivna suradnja s učenicima u organizaciji nastavnog procesa je ne samo potrebna, nego ponekad i nužna. Tako npr. izbor voditelja odjeljenja, dakako uz pomoć nastavnika u pogledu definiranja njegove uloge i zadaća, predstavlja najbolji primjer ne samo suradnje između učenika i nastavnika, nego i stvaranja međusobnog povjerenja. Naime, činjenici da se učenicima pruža mogućnost da u konkretnim uvjetima i na osnovi postignutih rezultata biraju najbolje između sebe za voditelja odjeljenja sasvim sigurno utječe kako na praćenje njihove motivacije za rad, tako i na ukupno zdraviju atmosferu u radu, pa i na ukupno bolje rezultate.

Osim toga, rješenja za provođenje individualiziranog rada, pored mogućnosti koje pružaju grupni oblici rada, nalaze se i u svrstavanju učenika u homogenizirane skupine. Iako u teoriji postoji više modaliteta primjene rada u homogeniziranim skupinama (Findak, 1992., 2003.), u praksi se posebno dobro pokazao i često se primjenjuje rad u homogeniziranim odjelima s diferenciranim pristupom u postavljanju i izvršavanju zadaća. Razloga zbog čega je tako ima više, a mi ćemo samo ukazati na samo neke, odnosno na one koje svakodnevna praksa opetovano potvrđuje. Prije svega ovaj modalitet može se uspješno primjenjivati u svim dijelovima sata. Osim toga, njegova primjena dolazi osobito do izražaja i u slabijim uvjetima rada. S obzirom na cilj sata, osobito u glavnom „A” dijelu sata, uz pomoć diferenciranog pristupa svakoj homogeniziranoj skupini može se točno ili što točnije utjecati na npr. motoričke sposobnosti učenika ili na njihove funkcionalne sposobnosti, zatim na njihova motorička znanja, kao i na njihova motorička dostignuća. Ako uz sve to vodimo računa o razlikama koje među učenicima unutar svake homogenizirane skupine objektivno postoje, a pogotovo ako uvažavamo tijekom rada te razlike, onda

je mogućnost da se približimo individualnim potrebama učenika na satu utoliko veća. U svakodnevnoj praksi ovaj modalitet primjene individualiziranog rada pokazao se osobito učinkovit kada smo ga primjenjivali u uvodnom dijelu sata, u pripremnom dijelu sata sa spravama i u glavnom „A” dijelu sata sa ciljem utjecaja na motoričke i funkcionalne sposobnosti.

3. ZAKLJUČAK

U postojećim uvjetima rada, prije svega zbog prevelikog broja učenika na satu, ne postoje mogućnosti za provođenje individualnog oblika rada. Međutim, u cilju da se u što većoj mjeri približimo individualnim potrebama učenika treba koristiti individualizirani rad.

U ovom radu ukazali smo na neka od rješenja u primjeni individualiziranog oblika rada. S obzirom na to da su opisani modaliteti provjereni u praksi mišljenja sam da će dobro poslužiti kako u svakodnevnoj praksi naših kolega, tako i kao poticaj za daljnja istraživanja primjene individualiziranog oblika rada od strane kolega sustručnjaka.

4. LITERATURA

1. Findak, V.: Metodički organizacijski oblici rada u edukaciji, sportu i sportskoj rekreaciji, Mentorex, Zagreb, 1992.
2. Findak, V.: Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
3. Prskalo, J.; Babin, J.: Metodički organizacijski oblici rada u područjima edukacije. Zbornik radova 18. Ljetne škole kineziologa Hrvatske „Metodički organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije”, Poreč, 2009., str. 55 – 66.